

שֶׁשָּׁנָה עַל הָאוֹכְלִין וְהוּדֵי עַל הַבָּלִי, כְּלוּמַר שְׁנַעֲלֵם מִמֶּנּוּ אִיסוּר
הוֹצֵאת הָאוֹכְלִים מִרְשוּת הַיְחִיד לְרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהוֹצִיאֵם בְּשׁוּגָג, אֶךְ
יָדַע שֶׁאִסוּר לְהוֹצִיא אֶת הַכְּלִי, וְהוֹצִיאֻ בְּמִזִּיד, שְׁחִיב חֲטָאת עַל
שִׁגְגָתוֹ בְּהוֹצֵאת הָאוֹכְלִי, וְאֵם הִיָּה צִרִּיק לְכָלִי, חִיב מַלְבֵּד חֲטָאת גַּם
מִיתָה עַל זִדּוּנוֹ בְּהוֹצֵאת הַכְּלִי. וּמִמִּילָא מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בְּסִיפָא שֶׁל
הַבְּרִייתָא 'חִיב אָף עַל הַכְּלִי', אִינוּ שְׁחִיב חֲטָאת נֹסֶפֶת, אֲלֵא שְׁחִיב
מִיתָה עַל זִדּוּנוֹ בְּהוֹצֵאת הַכְּלִי.

הַגְּמָרָא מְקַשֶּׁה עַל תִּירִיץ זֶה: מִתְקִיף לָהּ רַב אֲשֵׁי, וְהָא אָף עַל הַכְּלִי
קִתְּנִי – וְהָרִי שָׁנִינוּ בְּבְרִיתָא 'וְאֵם הִיָּה צִרִּיק לְכָלִי חִיב אָף עַל הַכְּלִי',
וּמִשְׁמַע שְׁמִדּוּבָר בְּשֵׁנִי חִיּוּבִים שׁוּיִם, וְלִתִּירִיץ זֶה הָרִי עַל הָאוֹכְלִים
חִיב חֲטָאת וְעַל הַכְּלִי חִיב סְקִילָה.

לִכֵּן רַב אֲשֵׁי מִתְרִץ בְּאוּפֵן אַחֵר: אֲלֵא אֲמַר רַב אֲשֵׁי, לְעוֹלָם מִדּוּבָר
כְּשִׁשְׁגָג בְּהוֹצֵאתוֹ בֵּין עַל הָאוֹכְלִים וּבֵין עַל הַכְּלִי, וְיִתְכַּן שֶׁהַעוֹשֶׂה
כְּמַה אִיסוּרִים בְּשׁוּגָג בְּהַעֲלֵם אֶחָד חִיב רַק חֲטָאת אַחַת, אֲמַנָּם הֵיִינוּ
דּוּקָא כְּשִׁנּוּדַע לֹא עַל כָּל הָאִיסוּרִים בְּבֵת אַחַת, אֲבָל כֵּאֵן בְּבְרִיתָא
מִדּוּבָר כְּגֹזֵן שֶׁאֲמַנָּם כְּשֶׁהוֹצִיא אֶת הָאוֹכְלִים וְהַכְּלִי שֶׁשָּׁנָה בְּזֶה וְכֵּן
וַעֲשֵׂאֵם בְּהַעֲלֵם אֶחָד, אֶךְ לֹא נִדְעָה לֹא עַל שְׁנֵיהֶם בְּבֵת אַחַת, וְנִדְעָה לֹא
תַּחֲלִילָה עַל הָאֶחָד, וְתוֹרָה וְנִדְעָה לֹא עַל הַשֵּׁנִי, וּבְאוּפֵן זֶה חִיב שְׁתֵּי
חֲטָאוֹת. מִבְּאֵרֶת הַגְּמָרָא, וְתִלּוּי הַדָּבָר בְּפִלּוּטָא – (בְּמַחֲלוּקֶת) דְּרַבִּי
יֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ בַּעֲנֵן זֶה (לַעֲלֵ עַד), שְׂרָבִי יֹחָנָן סָבַר,
שְׁחִילוֹק הַיְדִיעוֹת מַחֲלֵק אֶת חִיּוּב הַחֲטָאוֹת, וְאָף שֶׁעֲשֵׂה שְׁנֵי
הָאִיסוּרִים בְּהַעֲלֵם אֶחָד, חִיב שְׁתֵּים. וְרִישׁ לִקְיִשׁ סָבַר, שֶׁאֵין חִילּוֹק
הַיְדִיעוֹת מַחֲלֵק אֶת חִיּוּב הַחֲטָאוֹת, וְאָף בְּאוּפֵן זֶה חִיב רַק חֲטָאת
אַחַת, וְאָף שְׁנִדְעָה לֹא בִּינְתִיִּים עַל אֶחָד מִן הָאִיסוּרִים. וְרַב אֲשֵׁי סָבַר
שִׁישׁ לְהַעֲמִיד אֶת הַבְּרִייתָא כְּשִׁטַּת רַבִּי יֹחָנָן.

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: הַמוֹצִיא אֶת הָרִי בְּמִטָּה פְּטוּר אָף עַל הַמִּטָּה.
שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: לִימָא מִתְנִיתִין – הָאֵם נֹאמַר שֶׁמִּשְׁנַתְנוּ שְׁפִטְרָה
בְּהוֹצֵאת חֵי, כְּדַעַת רַבִּי נֶתָן הִיא שְׁנוּיָה, וְלֹא כְּדַעַת רַבִּינָן. מִבִּיָּא
הַגְּמָרָא אֶת הַמַּחֲלוּקֶת בִּזְוָה, דְּתַנָּא בְּבְרִיתָא, הַמוֹצִיא בְּשַׁבַּת בְּהִמָּה,
חֵיָּה וְעוֹף, מִרְשוּת הַיְחִיד לְרְשׁוּת הָרַבִּים, בִּין אֵם הִיָּה חֵיָּין וּבִין אֵם
הִיָּה שְׁחוּמִין, חִיּוּב. רַבִּי נֶתָן אֹמֵר, עַל שְׁחוּמִין חִיּוּב, וְעַל חֵיָּין פְּטוּר
מִפְּנֵי שֶׁהָרִי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, כְּלוּמַר, שֶׁעוֹשֶׂה עַצְמוֹ קָל עַל נוֹשְׂאֵיו
וּמוֹסִיעַ לָהֶם בְּנִשְׂיָאתוֹ.

מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אֲמַר רַבָּא, אֲפִילוּ תִּימָא – אָף אֵם תֹּאמַר שֶׁמִּשְׁנַתְנוּ
כְּדַעַת רַבִּינָן הִיא נִיתֵן לְבֹאֵר מִדּוּעַ פְּטָרָה אֶת הַמוֹצִיא חֵי, לִפִּי שַׁעַד
כֵּאֵן לֹא פְּלִיגִי רַבִּינָן עָלֶיהָ דְּרַבִּי נֶתָן – לֹא נַחֲלָקוּ חֲכָמִים עַל רַבִּי נֶתָן,
אֲלֵא בְּנוֹשֵׂא בְּהִמָּה חֵיָּה וְעוֹף חִיִּים, דְּמִשְׁרַבְּמִי נִפְשִׁיהוּ – שְׂרוּצִים
לְשִׁמוּט עַצְמָם מִיַּד הַנוֹשֵׂאִם וְלִכֵּן מַכְבִּידִים גּוֹפֵם כְּלָפִי מִטָּה, וְלִכֵּן
אֵינָם נִידוּנִים כְּנוֹשְׂאִים אֶת עַצְמָם, אֲבָל בְּנוֹשֵׂא אָדָם חֵי, דְּנוֹשֵׂא אֶת
עַצְמוֹ וְאִינוּ מִבְּקַשׁ לְהַשְׁמִט, אֲפִילוּ רַבִּינָן מוֹדוּ לְרַבִּי נֶתָן שֶׁאֵין חִיּוּב
בְּהוֹצֵאתוֹ, וּמִשְׁנַתְנוּ דִּיבְרָה בְּאֵדָם וְלֹא בְּכַעֲלִי חִיִּים, וְלִכֵּן מַה שֶּׁאֲמַר
שֶׁהוֹצִיא חֵי פְטוּר הוּא לְדַבְרֵי הַכָּל וְלֹא רַק כְּרַבִּי נֶתָן.

רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה מְקַשֶּׁה עַל תְּשׁוּבָה זֶה: אֲמַר לִיָּה רַב אֲדָא בַר
אֲהֵבָה לְרַבָּא, וְהָא דִּתְנֵן – וְלִדְבָרִי יִקְשֶׁה מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה בַּעֲנֵן
אִיסוּר מַכִּירֶת בְּהִמָּה גִּסָּה לְנִכְרִי (ע"ז דף), בֶּן בְּתִירָא מְתִיר בְּסוּם
לְמוֹכְרוֹ לְנִכְרִי, וְתַנָּא בְּבְרִיתָא (שם טו) טַעַם הַהִיתֵר, בֶּן בְּתִירָא מְתִיר
בְּסוּם מִפְּנֵי שֶׁהוּא – הַנִּכְרִי עוֹשֶׂה בּוֹ – בְּסוּס מְלֹאכָה שֶׁאָף יִשְׂרָאֵלִים
אֵין חִיּוּבִין עָלָיו חֲטָאת, וְהֵיִינוּ שֶׁהוּא מִיּוֹחָד לְמִלֻּאכַת הַרִכִּיבָה
בְּלִבָּד, שֶׁאֵינָה אִסוּרָה בְּשַׁבַּת מִן הַתּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ.

וְאֲמַר רַבִּי יֹחָנָן, בֶּן בְּתִירָא שֶׁהִתִּיר מַכִּירֶת סוּס, וְרַבִּי נֶתָן שֶׁפְטָר אֶת
הַמוֹצִיא בְּכָלִי חִיִּים בְּשַׁבַּת, אֲמַרְו דְּבַר אֲהֵבָה, שְׁנֵיהֶם סוֹבְרִים שְׁחִי
נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ. מִסִּיִּים רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה אֶת קוֹשִׁיתוֹ לְרַבָּא, וְאֵי
אֲמַרְתָּ – וְאֵם אֵתָה אֹמֵר דְּלֹא פְּלִיגִי רַבִּינָן עָלֶיהָ דְּרַבִּי נֶתָן – שֶׁלֹּא
נַחֲלָקוּ חֲכָמִים עַל רַבִּי נֶתָן אֲלֵא בְּהִמָּה חֵיָּה וְעוֹף, מִשּׁוּם דְּמִשְׁרַבְּמִי
נִפְשִׁיהוּ – שֶׁמַּכְבִּידִים עַצְמָם לְהַשְׁמִט מִיַּד הַנוֹשֵׂאִם, מֵאֵי אִירָא –
מִדּוּעַ נִקֵּט רַבִּי יֹחָנָן דּוּקָא בֶּן בְּתִירָא וְרַבִּי נֶתָן אֲמַרְו דְּבַר אֲחֵד,
וְהָאֲמַרְתָּ – וְהָרִי אֲמַרְתָּ שֶׁבְּהוֹצֵאת אָדָם אֲפִילוּ רַבִּינָן הַחוֹלְקִים עַל
רַבִּי נֶתָן בְּכַעֲלִי חִיִּים מוֹדוּ שֶׁפְטוּר מִשּׁוּם שֶׁאָדָם חֵי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ,
וְכֵיִן שְׁסוּס עוֹמֵד לְרִכִּיבַת אָדָם וְנוֹשֵׂא אָדָם חֵי, יוֹדוּ אָף רַבִּינָן לִכֵּן
בְּתִירָא, אֲלֵא עַל כְּרַחֲךָ מֵאֲחֵר שְׂרָבִי יֹחָנָן נִקֵּט דּוּקָא בֶּן בְּתִירָא וְרַבִּי
נֶתָן מוֹכַח שֶׁלֹּא כְּדַבְרִיךָ, אֲלֵא שְׂרַבְנָן חוֹלְקִים גַּם בְּאֵדָם, וְשׁוּב יִקְשֶׁה
שֶׁנֹּאמַר שֶׁהַמִּשְׁנָה הִיא כְּרַבִּי נֶתָן וְלֹא כְּרַבְנָן.

תִּירִץ לוֹ רַבָּא: כִּי אֲמַר רַבִּי יֹחָנָן – מַה שֶּׁאֲמַר רַבִּי יֹחָנָן שֶׁהִתִּיר
מַכִּירֶת הַסּוּס הוּא כְּרַבִּי נֶתָן וְלֹא כְּרַבְנָן, הֵיִינוּ בְּסוּם הַמְּיוּחָד לְנִשְׂיָאת
עוֹפּוֹת, שֶׁאָף אוֹתוֹ הִתִּיר בֶּן בְּתִירָא לְמוֹכֵר לְנִכְרִי, מִפְּנֵי שֶׁדַּעַתוֹ כְּרַבִּי
נֶתָן, שֶׁאָף בְּהַמּוֹת וְעוֹפּוֹת חִיִּים נוֹשְׂאִים אֶת עַצְמָם, וְעַל זֶה חוֹלְקִים
רַבְנָן, אֲבָל אָדָם חֵי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ גַּם לְרַבְנָן. מְקַשֶּׁה הַגְּמָרָא: וְיָמִי
אֵיכָא – וְכִי יֵשׁ סוּם הַמְּיוּחָד לְנִשְׂיָאת עוֹפּוֹת בְּלִבָּד. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא:
אֵין, אֵיכָא דְּבִי וְיִיאָדֵן – אֲכֵן, יֵשׁ אֶת סוּסֵי צִיִּירֵי הָעוֹפּוֹת, שְׁמִנִּיחִים
עֲלֵיהֶם עוֹפּוֹת כְּגֹזֵן נֶץ וְכִיצָא בּוֹ (מִעוֹפּוֹת הַדּוֹרוּסִים), הַמִּסְיָעִים לָהֶם
לְצוּד אֶת שָׂרָה הָעוֹפּוֹת.

הַגְּמָרָא מְבִיָּא חִילּוֹק בְּדִין חֵי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ: אֲמַר רַבִּי יֹחָנָן,
וּמוֹדָה רַבִּי נֶתָן בְּכַפּוֹת – בְּכַעֲלֵ חֵי אוֹ אָדָם קְשׁוּר, שְׁכִיּוֹן שֶׁאֵינוּ יִכּוֹל
לְהֵלֵךְ עַל רַגְלָיו אֵין לּוֹמַר בּוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, וְהוֹמְצִיא חִיּוּב.
מִבִּיָּא הַגְּמָרָא קוֹשִׂיא עַל דְּבַרֵּי רַבִּי יֹחָנָן: אֲמַר לִיָּה רַב אֲדָא בַר
מִתְנָה לְאַבְרָהָ, וְהָא הִנֵּי פְּרָכָא – וְהָרִי פְּרָסִים אֵלוֹ, שֶׁהֵם עֲטוּפִים
בְּבִגְדִים רַחֲבִים וּמַעֲוֹנָגִים, וְלִכֵּן אֵינָם יִכּוֹלִים לְהֵלֵךְ חִילּוֹךְ רַב עַל
רַגְלֵיהֶם, אֲלֵא יוֹצֵאִים וּבֹאִים תְּמִיד בְּרִכִּיבָה, דְּכִמָּאֵן דְּכַפִּיתִי דְּמוֹ –
שְׁהָרִי הֵם כְּכַפּוֹתֵם, וּמַכֵּל מְקוּם בֶּן בְּתִירָא שֶׁהִתִּיר מַכִּירֶת סוּס לֹא
חִילֵק בֵּין מַכִּירָה לְאָדָם רִגִּיל לִבִּין מַכִּירָה לְפָרִס, וּמוֹכַח שֶׁסָּבַר שֶׁאָף
רִכִּיבַת הַפְּרָסִים אֵינָה אִסוּרָה בְּשַׁבַּת מִשּׁוּם הַהוֹצָאָה בֵּין שְׁחִי נוֹשֵׂא
אֶת עַצְמוֹ, וְאֲמַר עַל כֵּךְ רַבִּי יֹחָנָן עַצְמוֹ, שֶׁבֶן בְּתִירָא הַמִּתִּיר מַכִּירֶת
סוּס וְרַבִּי נֶתָן הַפּוֹטֵר בְּהוֹצֵאת בַּעַל חֵי, אֲמַרְו דְּבַר אֲהֵבָה, וְאֵם אֵתָה
אֹמֵר שֶׁאָף רַבִּי נֶתָן מוֹדָה בְּכַפּוֹת שֶׁהוּא חִיּוּב, וְלִפִּי זֶה אִסוּר לְמוֹכֵר
סוּס לְרִכִּיבַת פְּרָסִים, אֵם כֵּן אֵין דַּעַתוֹ כְּדַעַת בֶּן בְּתִירָא.

תִּירִץ אַבְרָהָ: לְעוֹלָם גַּם הַפְּרָסִים בְּכָלִי חֵי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ, וְאֵין
לְדַמּוּתָם לְכַפּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַכַּפּוֹת אֵינוּ יִכּוֹל לְהֵלֵךְ כָּלִל, וְהָתָם – שֵׁם
בְּפְרָסִים שֶׁאֵינָם קְשׁוּרִים, מַה שֶּׁאֵינָם מִהֲלָכִים, אֵין זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵינָם
יִכּוֹלִים, אֲלֵא רְמוּת רִוְחָא הוּא דְּנִקִּיט לָהּ – גִּסּוֹת הָרוּחַ הִיא
שֶׁהוֹרְגָלוּ בָּהּ, וּמַכֵּל מְקוּם בִּידָם לְהֵלֵךְ אֵם יִרְצֵה, וְתִדַּע שֶׁכֵּן הוּא,
דְּהָהוּא פְּרִדְשָׁכָא – שֶׁהָרִי הִיָּה מַעֲשֶׂה בְּשׁוּטֵר פְּרָסִי אֶחָד, דְּרִתָּח
מְלָכָא עִילּוּיָה – שְׁכַעַס עֲלָיו הַמֶּלֶךְ וּבִקֵּשׁ לְהַעֲנִישׁוֹ, וְהָיִט תְּלָתָא
פְּרָסִי בְּכַרְעִיָּה – וּבְרַח מִפְּנֵיו וְרִץ שְׁלֹשׁ פְּרָסָאוֹת בְּרַגְלָיו.
שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: אֶת הַמֶּת בְּמִטָּה חִיּוּב, וְכֵן בְּצִית מִן הַמֶּת וְכו', חִיּוּב,
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

רַבִּי יֹחָנָן וְרִישׁ לִקְיִשׁ מְבֹאֲרִים דַּעַת רַבִּי שְׁמַעוֹן: אֲמַר רַבָּה בַר בַּר
חֲנָה אֲמַר רַבִּי יֹחָנָן, וְאֲמַר רַב יוֹסֵף אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ,
פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּהוֹצֵאת מֵת, בְּכָל אוּפֵן שֶׁהוֹצִיא,

שבת דף צד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (לים שבת קודש) קמט

ממנו את סימני הטומאה כדי לטהרו.
ואיתמר – נאמר על כך בבית המדרש, התולש שיערה לבנה **אחת**
מתוך שתים שהיו בנגעו, לדברי הכל **חייב** מלקות, כיון ששיער לבן
שנאמר בפרשת הנגעים שמטמא את הנגע (שם יג א), דרשו חכמים (תרי"ב
תורע פ"ב) שהן שתי שערות לבנות, ורק אם יש את שתיהן טמא, ואם
תלש אחת מהן הועיל לטהר את נגעו, ועבר על 'לא תעשה' האמור.
אך אם תלש שיערה לבנה **אחת מתוך שלש** שהיו בנגעו, ונשארו
שתיים, שעדיין יש בהם כדי לטמא, באופן זה נחלקו האמוראים, **רב**
נחמן אמר שהתולש **חייב**, ו**רב** **ששת אמר** שהוא **פטור**. וטעמו הוא
כך, **רב** נחמן שאמר **חייב**, שכן **אחני** (והועילו) **מעשיו** לטהרו בכך
דאי משתקלא חזא אחירתי אזלה לה טומאה – שאם ננטל אחת
מהשערות הנשארות, יטהר מן הטומאה. וטעמו של **רב** **ששת** שאמר
פטור, שכן **השתא מיתה הא איתא לטומאה** – מכל מקום עתה
הטומאה נשארה, ולא נתבטלה במעשהו, ומה בכך שאחר כך ננטל
שיערה נוספת ויטהר.
רב ששת מביא ראיה לדבריו: **אמר רב ששת**, **מנא אמינא לה** –
מהיכן למדתי לומר כן, **מדתנן** – מכך ששינינו במשנתנו (לעיל צג), **וכן**
המוציא **כזית מן המת**, **וכזית מן הנבילה**, **חייב**, ויש לדייק, **הא** –
אך אם הוציא רק **כחצי זית**, **פטור**. וקשה, ו**התניא** בברייתא, שאף
אם הוציא רק **כחצי זית**, **חייב**, **מאי לאו** – האם אין התירוץ לכך
כדברי, **דהא דתניא** בברייתא שחייב, מדובר באופן **דאפיק**
(ושהוציא) **זית מתוך כזית מן המת** שהיה בבית, שכיון
שהועיל בכך שנטלו שהפחית את שיעור הטומאה, שהרי לא נשאר
בבית כזית שהוא שיעור טומאה, ונטהר הבית, הוצאתו חשובה, ולכן
חייב עליה, **והא דתנן** במשנתנו **שפטור**, מדובר באופן **דאפיק**
(ושהוציא) **כחצי זית מתוך כזית ומחצה מן המת**, שכיון שגם לאחר
הוצאתו נשאר בבית כזית שהוא שיעור הטומאה, אף שהועיל בכך
שצמצם את שיעור הטומאה, ואם ינטל משהו נוסף יטהר הבית, מכל
מקום אין הוצאתו חשובה, כיון שעתה עדיין יש שיעור טומאה. והוא
הדין בסימני טומאה, שכל זמן שהשאיר שתי שערות שהם שיעור
טומאה, לא הועיל במעשהו כלום, אף שאם ננטל שיערה נוספת
יטהר.
רב נחמן חולק על כך ומתיר את הסתירה בין המשנה לברייתא לפי
שיטתו: **ורב נחמן סובר**, **דאידי ואידי** – שבין כשהוציא כחצי זית
מכזית, ובין כשהוציא מכזית ומחצה, **חייב**, וכמבואר בברייתא, **והא**
דתנן במשנתנו **שפטור**, היינו באופן **דאפיק** (ושהוציא) **כחצי זית**
ממת גדול, שגם לאחר הוצאתו נשאר בבית יותר משיעור טומאה,
ולכן לא הועיל בהוצאתו כלל.

משנה

משנה זו דנה במלאכת גזוז, ועוד מלאכות: **הנוטל צפרניו זו בזו**,
כלומר, שבצפרני ידו האחת נוטל את צפרני ידו האחרת, **אז** שנטל
את צפרניו **בשיניו**, **וכן** התולש **שעריו** (ו–שער ראשו) בידו, **וכן**
שפמו, **וכן** **זקנו**, **וכן** **הגדלת** – קולעת שער ראשה, **וכן** **הבזקלת**
– נותנת כחול בעיניה כדי שתהינה נאות, **וכן** **הפזקלת** – מתקנת
שיערה במסרק או בידיה, **רבי אליעזר מחייב** בכולם חטאת, **וחכמים**
אוסרין משום שבות – מדרבנן.

גמרא

רבי אליעזר וחכמים נחלקו במשנתנו אם הנוטל צפרניו או שערו חייב
חטאת. הגמרא מגבילה את מחלוקתם: **אמר רבי אלעזר**, **המחלוקת**
בין רבי אליעזר לחכמים, היא דווקא כשנוטל את צפרניו או שערו
בזה, שבאופן זה פטור חכמים, מפני שאין דרך גזיזה כן בחול, **אבל**
הנוטל **בבלי**, לדברי הכל **חייב** חטאת, משום תולדת גזוז. מקשה
הגמרא: **בשיטא** – פשוט שמחלוקתם היא דווקא בנוטל בידו, שהרי
'הנוטל צפרניו זו בזו' **תנן** (ו–שינוי בלשון משנתנו), ומבואר בזה
שמחלוקתם היא דווקא באופן שנטל בידו, ולמה הוצרך רבי אלעזר

דהיינו לא רק במוציאו ומניחו בחוץ, שאין צורך בכך לא לגוף
המוציא, ולא למלאכת ההוצאה עצמה, שהרי אינו מוציא את המת
כדי להשתמש בו, אלא **אף במוציא את המת לקבורו**, שהוא צורך
המת, שכיון שאין זה צורך המוציא, נחשבת הוצאה זו למלאכה
שאינה צריכה לגופה.

הגמרא מביאה אופנים שבהם אף רבי שמעון מחייב: **אמר רבא**,
ומודה רבי שמעון הפוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה, במוציא
מר (ו–מערד) **כדי לחפור בו**, ובמוציא **ספר תורה כדי לקרות בו**,
דחייב, כיון שיש בכך צורך למוציא.
מקשה הגמרא: **בשיטא**, **דאי הא נמי** – שאם תאמר שאף הוצאה זו
מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, ופטורים עליה לדעת רבי
שמעון, יקשה, **אלא מלאכה שצריכה לגופה** שמתחייבים עליה
לדעת **רבי שמעון**, **הכי משכחת לה** – באיזה אופן מצינו אותה,
ודאי בהוצאה לצורך השתמשות בחפץ שמוציא.

מתרצת הגמרא: החידוש בזה הוא, **מהו דתימא** – שמא תאמר שאין
ההוצאה נידונה כמלאכה הצריכה לגופה, **עד דאיכא** – שיש בה
צורך בין **לגופו** של המוציא, ובין **לגופה** של מלאכה, כלומר לצורך
החפץ שמוציא, **וכגון מר** (ו–מערד) שנמנע קצוהו, ומוציאו כדי
לעשות לו מם – ברזל דק בראשו לתקנו שיהיה ראוי לחפור, שזה
צורך החפץ שמוציא, וגם כדי **לחפור בו**, שזה צורך המוציא, או **ספר**
תורה שאינו מוגה, ומוציאו להגיה אותו, שזה צורך הספר שמוציא,
וגם **כדי לקרות בו**, שזה צורך המוציא, אולם המוציא מערד כדי
לחפור בו בלבד, או ספר תורה רק כדי לקרוא בו, היה עולה בדעתך
לומר שאין הוצאה זו נחשבת מלאכה הצריכה לגופה, **קא משמע לן**
רבא שאף באופן זה נחשבת ההוצאה כמלאכה הצריכה לגופה.

הגמרא מביאה מעשה בענין הוצאת המת שנידון במשנתנו: **ההוא**
שכבא דהנה בדרוקרת – בעיר דרוקרת היה מת אחד המוטל בבזיון
בשבת, **שרא** (והתיר) **רב נחמן פר יצחק לאפוקיה** (והוציאו)
לכרמלית. **אמר ליה רבי יוחנן** **אחנה דמר בריה דרבנא** (ו–אחיו של
מר בן רבנא) **לרב נחמן פר יצחק, כמאן** – כשיטת מי התרת, ודאי
כרבי שמעון הפוטר בהוצאת מת, אמנם קשה לדברך, שכן **אימר** –
מה שיכול אתה לומר הוא, **דפטור רבי שמעון מחייב חטאת**
בהוצאת מת לרשות הרבים משום שאינה נצרכת לגופה, כיון שסבר
שאינה אסורה מן התורה, אך גם לשיטתו **איסורא דרבנן מיתה**
איכא – מכל מקום איסור מדרבנן יש בהוצאה זו, ואם כן מדוע
התרת להוציאו לכרמלית. **אמר ליה רב נחמן** לרבי יוחנן, **האלהים**
דעייילת ביה את – נשבע אני שאתה עצמך תיכנס לסייע בהוצאתו,
שהיחר גמור הוא, **ואפילו** לדעת **רבי יהודה** המחייב במלאכה
שאינה צריכה לגופה (שרי – מותר), **דמי קאמינא** – וכי אמרתי
שמוותר להוציאו לרשות הרבים, שאז היה קשה על דברי שהרי
לדעת רבי יהודה יש בכך איסור דאורייתא, הרי רק **לכרמלית**
קאמינא – אמרתי שמוותר להוציאו, וההוצאה אליה אסורה רק
מדרבנן, והתרת משום שיש כלל **שגדול כבוד הכריות שדווקא את**
לא תעשה שבתך, כלומר, שחכמים החשיבו את כבוד הבריות,
לדחות מפניו איסור 'לא תעשה' של 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו
לך קמין ושמאל' (דברים יא), האוסר לעבור על דברי חכמים, וגם כאן
מותר להוציא את המת לכרמלית אף שאסרו חכמים הוצאה זו, כדי
שלא יהא מוטל בבזיון.

הגמרא מביאה מחלוקת השייכת לנידון במשנתנו בענין המוציא
חתיכה מן המת: **תנן התם** במשנה בנגעים (פ"ז מ"ד), **התולש סימני**
טומאה שהם שתי שערות לבנות הצומחות בנגע הבהרת, שעל ידן
הנגע מטמא (ויקרא יג א), ובכך שתולשן מטהר עצמו מן הבהרת, **וכן** מי
שהקנה באש את המיתה – בשר חי, שהוא סימן טומאה כשנמצא
בתוך נגע השאת (שם יג א), ובכך שהכווהו ביטל את מראה הברש
החי, וטיהר עצמו מן השאת, **עובר בלא תעשה**, שנאמר (דברים כד ח)
'**השומר בנגע הצרעת**', ואמרו חכמים (עירובין צו) שכל מקום שנאמר
'**השומר**' אינו אלא לא תעשה, ו'השומר' זה הוא אזהרה שלא לבטל

להשמיענו זאת. מתרצת הגמרא: מהו דְתִימָא – שמא תאמר, שרַבְנָן
בְּכָלִי נְמִי פְתָרִי – גם פוטרים, כיון שסוברים שמלאכת גזוז שייכת רק
בגזיות צמר בהמה, וְהָא דְקָתְנִי – ומה ששנה התנא את מחלוקתם
באופן של 'זו ב'זו', הוא כדי להוֹדִיעַ בְּחֹזֶן דְרָבִי אֱלִיעֶזֶר שאפילו
בנוטל בידו מחיב, קָא מְשַׁמַּע לָן – השמיענו רבי אלעזר שאין הדבר
כן, אלא בכלי מודים חכמים שחיב.
הגמרא מביאה דבר נוסף המגביל את מחלוקתם: וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,
הַמְחַלְקֵת בֵּין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לַחֲכָמִים הִיא דוּקָא כְּשׁוֹטֵל צִפְרָנִים
לְעִצְמוֹ, שבוה מחיב רבי אלעזר, כיון שיכול לאמן את ידו לתקן
צפרני עצמו בלא כלי. אֲבָל הַנוֹטֵל לְחִבְרֹו, לְדַבְרֵי הַכָּל פְּטוּר, כיון
שאינו יכול לאמן את ידו ליטול יפה את צפרני חברו בלא כלי.
מקשה הגמרא: פְּשִׁטָא – פשוט שמחלוקתם היא דווקא בנוטל
לעצמו, שהרי 'הנוטל צִפְרָנֵי' תָּנָן, ומבואר בזה שמחלוקתם היא
דווקא באופן שנוטל את צפרני עצמו, ולמה הוצרך רבי אלעזר
להשמיענו זאת. מתרצת הגמרא: מהו דְתִימָא – שמא תאמר שרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר לְחִבְרֹו נְמִי – (גם) מְחִיב, וְהָא דְקָתְנִי – ומה ששנה התנא
את מחלוקתם ב'צִפְרָנֵי', כלומר, בנוטל צפרני עצמו, הוא כדי
להוֹדִיעַ בְּחֹזֶן דְרָבִנָן שאף בזה הם פוטרים, קָא מְשַׁמַּע לָן – השמיענו
רבי אלעזר שאין הדבר כן, אלא לחבירו מודה רבי אלעזר שפטור.
שנינו במשנה, וְכֵן שְׁעָרֹו ב'ו' וכן שפמו וכן זקנו. הגמרא דנה באיזה
שיעור חייבים על נטילת שער: תָּנָן – שנינו בברייתא, הַנּוֹטֵל שַׁעְרוֹ
כְּמֵלֵא פִי הוּגֵן – (מלא חודן של מספרים) בשבת, חֵיִיב. מבררת
הגמרא: וְכַמָּה הוּא מֵלֵא פִי הוּגֵן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּים – שתי
שערות. מקשה הגמרא: וְהָתֵנָּא – והרי שנינו בסוף אותה ברייתא,
'וְלִקְרַחָה שְׁתֵּים', כלומר, לגבי איסור 'קרח' חייב כשנוטל שתי
שערות, ומכך שהברייתא מפרשת את שיעור גזוז ושיעור קרחה
בשתי לשונות ורק בקרחה נקטה 'שתים', מוכח ששיעור 'פי הוג' אינו
שתי שערות. מתרצת הגמרא: אָמַר – אמור בברייתא 'וְכֵן לְקְרַחָה
שְׁתֵּים'.

הגמרא מסייעת מברייתא לדברי רב יהודה ששיעור פי הוג הוא שתי
שערות: תָּנָן נְמִי חֵי' – שנינו כן אף בברייתא, הַנּוֹטֵל מֵלֵא פִי הוּגֵן
בְּשַׁבָּת, חֵיִיב. וְכַמָּה מֵלֵא פִי הוּגֵן, שְׁתֵּים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, אפילו
בשערה אחת חייב. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בְּמִלְקֻט שַׁעְרוֹת
לְבָנֹת מִתּוֹךְ שַׁחְרוּזֵי שְׁאֵפִילֹו בְּאַחַת חֵיִיב, משום גזוז, לפי שאדם
מקפיד אפילו על שערה אחת לבנה כדי שלא יראה כזקן, ומלאכה
חשובה היא אצלו. מוסיפה הברייתא: וְדָבָר זֶה אֵף בְּחוֹל אִסּוּר,

מְשׁוּם שְׁנֵאמַר (דברים כב ד) לֹא יִלְבַּשׁ גֵּבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה, ודרך הנשים
להקפיד על כך, כדי להתנאות.
הגמרא מביאה ברייתא המבארת את פרטי הדינים לגבי נטילת
צפרנים ותלישת עור האצבע שסביב הצפורן בשבת: תָּנָן בברייתא,
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אָמַר, צִפּוֹרֵן שְׁפִירֵשׁ רוֹבֵה, וְצִיצֵין – כעין
רצועות דקות הפורשות מעור האצבע סביב לציפורן שְׁפִירֵשוּ רוֹבֵן,
כִּיד מוֹתֵר לִיטֹלָן לַחֲתוּלָה, בְּכָלִי חֵיִיב חֲטָאת. תמדה הגמרא: מִי
אֵיבָא מִיָּד – וכי יש דבר דְבַכְלִי חֵיִיב חֲטָאת וּבִיד מוֹתֵר לַחֲתוּלָה,
הרי כל מלאכה שבכלי חייבים עליה חטאת, אסורה חכמים אף ביד,
גזירה שמא יעשנה בכלי ויעבור על איסור דאורייתא. מתרצת
הגמרא: חֵי' קָאָמַר – כך היא כוונת הברייתא, אם פִּירֵשוּ רוֹבֵן, כִּיד
מוֹתֵר לַחֲתוּלָה, וּבְכָלִי פְטוּר אֲבָל אִסּוּר. ואם לא פִּירֵשוּ רוֹבֵן, כִּיד
פְטוּר אֲבָל אִסּוּר, וּבְכָלִי חֵיִיב חֲטָאת. נמצא שמה שהתירו ביד
לַחֲתוּלָה, הוא אכן רק באופן שאינו חייב בכלי, דהיינו כשפירשו
רוֹבֵן.
הגמרא מביאה פסק הלכה בדין צפורן וציצין שפרשו: אָמַר רַב
יְהוּדָה, הִלְכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר שמתיר ליטול ביד, צפורן
וציצין שפירשו רוֹבֵן.
הגמרא מגבילה את ההיתר לגבי ציצין: אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, וְהוּא שְׁפִירֵשוּ הַצִּיצִין בְּלִפִּי מַעֲלָה לַצַּד הַצִּפּוֹרֵן וּמַצְעֲרוֹת
אוֹתוֹ, אבל אם פירשו כלפי מטה לצד הגוף, אסור ליטול.
שנינו במשנה, וְכֵן הַנּוֹדֵלֵת ב'ו' שַׁעְרָה, וכן הכוחלת עניה, וכן
הפוקסת – מתקנת שַׁעְרָה, רבי אלעזר מחיב, וחכמים אוסרין משום
שבות. הגמרא מבררת את טעמו של רבי אלעזר שמחיב. מבררת
הגמרא: גּוֹדֵלֵת, בּוֹחֵלֵת וּפּוֹקֶסֶת, מְשׁוּם מֵאִי מְחִיבָא – משום איזה
אב מלאכה היא חייבת. משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי
יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, גּוֹדֵלֵת חֵיבַת מְשׁוּם אוֹרְגָת, שהרי היא קולעת את
שַׁעְרָה. בּוֹחֵלֵת חֵיבַת מְשׁוּם בּוֹתֶבֶת, שמוליכה מכחול סביב העין
כאדם המוליך קולמוס סביב האות. פּוֹקֶסֶת חֵיבַת מְשׁוּם מְזוּזָה,
שמתקנת את שַׁעְרָה בֵּין אַצְבָּעוֹתֶיהָ וּמַפְרִידָהּ אֶת הַשַּׁעְרוֹת כְּשׁוֹן
נכרכות זו בזו.
הגמרא מקשה על ביאורו של רבי אבין, ומבארת באופן אחר את
טעמו של רבי אלעזר שמחיב: אָמַרו רַבָּנָן קָמִיה דְרַבִּי אֲבָהוּ, וְכִי
דֶּרֶךְ אֲרִיגָה בְּכָד, וְכִי דֶּרֶךְ בְּתִיבָה בְּכָד, וְכִי דֶּרֶךְ מְזוּזָה בְּכָד, אָמַר
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, לְדִידִי מְפָרְשָׁא לִי – לי נתפרש הדבר מִיָּנִיחַ דְרַבִּי
יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא באופן אחר,